

ІНТЕГРУВАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ

Бєбіх В.В.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

У статті доведена ефективність залучення медіаосвітніх технологій до формування комунікативних умінь майбутніх документознавців. Визначені особливості застосування медіаосвітніх технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетенції. Окреслено педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у навчанні іноземних мов. Запропоновано модель застосування медіаосвітніх технологій у підготовці документознавців.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність, медіаосвітні технології, педагогічні умови, навчання іноземних мов, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Об'єктивні потреби розвитку сучасного суспільства зумовили необхідність інтегрування медіаосвітніх технологій до змісту професійної підготовки у вищих навчальних закладах, зокрема у процес формування іншомовних комунікативних умінь майбутніх фахівців. Статус комунікативних умінь у традиційній педагогіці чітко не визначено, проте в доробку закордонних науковців комунікативні вміння належать до групи трансферабельних умінь (формуються під час академічного навчання у ВНЗ, а пізніше переносяться у професійну сферу й є найбільш суспільно затребуваними). Формування умінь такого типу у вищій школі забезпечує зв'язок між потребами суспільства та змістом вищої освіти. У загальноєвропейському просторі вищої освіти трансферабельні вміння прирівнюються до ключових компетенцій, які містяться в дескрипторах національних освітніх стандартів.

Формування іншомовної комунікативної компетентності, яке передбачає «накладання» іншомовних навичок на предметний зміст професії під час виконання професійних завдань, вбачається як підхід, у межах якого викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у навчальному плані підготовки майбутнього фахівця, не формально, а *змістовно* буде спрямовано на досягнення загальної мети навчання студента у вищому навчальному закладі – формування його професійної компетентності. У результаті професіографічного дослідження та вивчення досвіду західних країн розроблено загальну схему адаптації Європейської рамки кваліфікації вищої освіти до української документознавчої освіти, окреслено профіль компетенцій майбутнього документознавця, складовими якого серед інших є *іншомовна комунікативна компетентність*. Практика застосування *медіаосвітніх технологій* у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладах доводить, що інтегрування їх у навчальний процес є не лише доцільним, а й необхідним. Актуальність статті зумовлена соціальним замовленням на підвищення рівня мовленнєвої компетенції студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній літературі значна увага приділяється питанням теорії і практики медіаосвіти, зокрема досліджуються: історія медіаосвіти в різних країнах (В. Колесніченко, Л. Мастерман, А. Новикова, В. Робак, І. Чемерис та ін.); концепції, моделі та методи медіаосвіти (О. Баришполець, Д. Бекінгем, І. Жилавська, Л. Зазнобіна, Л. Мастерман, Г. Онкович, С. Пензін, О. Федоров, Е. Харт, О. Шариков та ін.), медіаосвіта у професійній підготовці майбутніх педагогів (Ю. Казаков, Н. Рижих, О. Шипнягова, Н. Шубенко та ін.). Накопичено значний досвід

підготовки фахівців із застосуванням інноваційних технологій (І. Богданова, І. Дичківська, О. Іваницький, О. Кіяшко, В. Монахов, В. Олексенко та ін.), інформаційних технологій (М. Жалдак, Г. Козлакова, Т. Кристопчук, Ю. Машбиц, Л. Петльована, О. Подзигун та ін.), технологій медіаосвіти (І. Жилавська, Л. Іванова, Н. Кириллова, І. Фатєєва, І. Хижняк, І. Челишева та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У зарубіжних країнах, а саме у США, медіаграмотності навчають, як на інтегрованих заняттях у рамках звичайних предметів (історії, географії, англійської мови тощо), так і на автономних курсах (фотографії, журналістики, телебачення, масової комунікації, кіноведення тощо). Зокрема, використання аудіовізуальних медіа у класі (К. Тайнер), використання методичної концепції «навчання з залученням» (Б. Мінз), систематизація вимог, що висуваються до знань і умінь учнів шкіл різних штатів США у процесі медіаосвіти (Д. Леверанз), проблеми медіаосвіти (Д. Консідайн) та ін. Однак наукових робіт у вітчизняному педагогічному доробку з питань взаємозв'язку медіаосвітніх технологій з іншомовною професійною підготовкою документознавця не виявлено, а тому дослідження медіаосвітніх технологій у цьому аспекті є своєчасним.

Мета статті. Наше перше завдання – довести ефективність залучення медіаосвітніх технологій до формування іншомовних комунікативних умінь майбутніх документознавців. Другим завданням є обґрунтування твердження, що рівень сформованості іншомовних комунікативних умінь майбутніх документознавців значно зростає, якщо їх формування здійснюватиметься у системі, що забезпечує: моделювання процесу формування іншомовних комунікативних умінь студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» з урахуванням *інтегрування медіаосвітніх технологій* до змісту професійної підготовки за умови дотримання ряду *педагогічних умов* та певної *структурно-функціональної моделі* формування комунікативних умінь.

Виклад основного матеріалу. Під час професійної підготовки у ВНЗ документознавці мають отримати набір знань, умінь і навичок роботи із періодичною пресою професійного спрямування; виділяти й аналізувати відповідні програми телебачення, глобальні інформаційні мережі, уміти користуватися основними сайтами мережі Інтернет, вести осмислений пошук необхідної інформації й аналізувати її. Враховуючи необхідність роботи інформаційних центрів і служб на транснаціональному рівні в мережному, інтерактивному режимі при навчанні студентів-документознавців велика увага приділяється питанням використання інформаційних ресурсів та аналітико-

синтетичній переробці інформації *іноземною мовою*. З нашої точки зору, правильний вибір та інтеграція медіаосвітніх технологій у професійну підготовку іноземної мови для документознавців дозволять досягти цілей, пов'язаних із умінями студентів знаходити, готувати, передавати й отримувати необхідну інформацію.

У процесі навчання іноземних мов для документознавців технології медіаосвіти передбачають залучення до навчального процесу як традиційних засобів масової інформації (періодичні, професійно-орієнтовані, фахові, спеціальні та науково-методичні видання, радіо, телебачення, кіно тощо) так і засобів новітніх інформаційних технологій, а саме – програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки; використовують також сучасні способи і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції збирання, накопичення, збереження, оброблення й передавання інформації [1]. Розглянемо соціально-педагогічну класифікацію медіа, яка поділяється: *за типом основного засобу медіа* (преса, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерні мережі та ін.), *за каналом сприйняття* (аудіо, відео, аудіовізуальні, знакові – текстові, графічні), *за місцем використання* (індивідуальне, групове, масове, домашнє, робоче, транспортне та ін.), *за змістом інформації*, *напрямку соціалізації* (ідеологічне, політичне, морально-виховне, пізнавально-навчальне, естетичне, екологічне, економічне), *за функціями та цілями використання* (одержання інформації, освіта, спілкування, розв'язання проблем, розвага, соціальне управління), *за результатом впливу на особистість* (розвиток світогляду, самопізнання, самовиховання, самонавчання, самоствердження, самовизначення, регуляція стану, соціалізація) [4].

Використання різних засобів інформацій у навчальному процесі, а саме писемних, друкованих, телевізійних, цифрових, різноманітні комбінації окремих видів медіатехнологій можна віднести до так званих «*мікс-медіаосвітніх технологій*». Таким чином, на одному занятті ми можемо використовувати друковані та телевізійні технології, на іншому – цифрові та електричні (напр. звукозаписи і т.д. Таке чергування щодо застосування медіатехнологій буде мати ефективний вплив на навчальний процес, підвищить мотивацію, інтерес студентів до навчання, спонукатиме до творчої діяльності. Це допомагатиме викладачам, які зможуть обирати такі комбінації медіатехнологій, що більше підходять до того чи іншого заняття з урахуванням теми, цілей, завдань заняття, засобів подання матеріалу у підготовці та проведенні занять.

Розділяємо думку дослідників проблеми медіаосвіти, що удосконалення процесу навчання іноземної мови професійного спрямування, в нашому випадку для документознавців, передбачає відбір:

- пізнавально-інформаційних фільмів і кіноекскурсів, відповідно до навчальної програми;
- ресурсів мережі Інтернет, що дозволяють ефективно користуватися викладачем під час занять у режимі on-line або off-line;
- комп'ютерних програмно-методичні комплексів, однією із безперечних переваг яких є досить проста і доступна форма (навіть для новачків у комп'ютерному світі) вони, надають складний комплекс інформації: текст, звук і візуальний ряд;
- програмно-апаратних комплексів «Інтерактивна дошка», який має властивості традиційної шкільної дошки, з більшими можливостями графічного коментування екранних зображень, що дозволяє збільшити навчальне навантаження під

час викладання предмета в аудиторії, забезпечує ергономічність навчання, сприяє креативному навчанню, побудованому на «аудіовізуальному діалозі» [5, с. 45].

Говорячи про мету та завдання інтеграції медіа технологій у процес навчання іноземних мов для документознавців, ми маємо на увазі формування *іншомовних комунікативних умінь у комплексі з професійними* і пропонуємо підхід до формування комунікативних умінь як трансферабельних, що поєднує суспільне замовлення та навчально-виховний процес у ВНЗ як зовнішній та внутрішній компоненти навчальної системи.

Комунікативні зміни – це складна інтегративна властивість фахівця (людини), основана на індивідуально-психічних властивостях, знаннях та навичках, які формуються та проявляються впродовж життя у процесі цілеспрямованої взаємодії особистості з соціальним середовищем; знаходяться у центрі будь-якої діяльності; є засобом передавання культурного спадку, професійного досвіду та формування фахових умінь; визначають здатність розуміти інформацію та оновити знання, а тому є невід'ємною частиною професійної компетентності фахівця та забезпечують його конкурентоспроможність. Із урахуванням важливості інформаційної складової, виділено чотири групи професійних *комунікативних умінь документознавців*: мовно-комунікативні (лінгвокомунікативні), міжособистісні (інтерактивні), організаційно-стратегічні та комунікаційно-технічні (медіальні) [6].

Висновки і пропозиції. Оскільки нашим завданням є обґрунтування твердження, що рівень сформованості іншомовних комунікативних умінь майбутніх документознавців значно зростає, якщо їх формування здійснюватиметься з урахуванням *інтегрування медіаосвітніх технологій* до змісту професійної підготовки за умови дотримання ряду *педагогічних умов*, окреслимо коло таких умов. Огляд літератури та досвід роботи дозволяє віднести до них:

- системний підхід до підготовки документознавців і формування у них комунікативних умінь рідною та іноземною мовою;
- врахування запитів роботодавців;
- створення за допомогою медіаосвітніх технологій позитивної професійно значущої мотивації формування іншомовних комунікативних умінь у студентів;
- цілеспрямована підготовка викладачів і студентів для роботи з медіаосвітніми технологіями;
- залучення позааудиторних можливостей;
- дотримання основних принципів інтеграції медіаосвіти у навчально-виховний процес;
- упровадження медіаосвітніх технологій в умовах моделювання професійної діяльності документознавців.

Другою вимогою до підвищення рівня сформованості іншомовних комунікативних умінь є дотримання певної структурно-функціональної моделі формування комунікативних умінь. Структурно-функціональна модель формування іншомовних комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій включає такі компоненти: *цільовий* (встановлює мету формування іншомовних комунікативних умінь майбутніх документознавців як єдність навчальної, виховної та розвивальної; завдання, які слід виконати на основі певних теоретико-методичних підходів); *технологічний* (визначає медіаосвітні технології, форми роботи і засоби навчання); *організаційний* (створює педагогічні умови та засоби реалізації поставлених

завдань під час суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів і викладачів); *результативний* (формулює результат на основі критеріально-рівневого підходу від початкового до заключного діагностування).

Таким чином, впровадження медіа освітніх технологій у процес професійної підготовки документознавців, зокрема формування іншомовної комунікативної компетенції – нагальна потреба часу, розвитку інформаційного суспільства. Система педагогічних умов застосування медіаосвітніх технологій у навчанні іноземної мови для документознавців

та дотримання певної структурно-функціональної моделі формування комунікативних умінь сприяє підвищенню рівня сформованості іншомовних комунікативних умінь. Однак в подальшому передбачає підготовку навчально-методичного забезпечення та *методичних рекомендацій для викладачів щодо застосування медіаосвітніх технологій* з метою формування критичного відношення аудиторії до програм телебачення та радіомовлення; інформації сайтів мережі Інтернет; мотивації студентів до засвоєння знань у галузі медіаосвіти.

Список літератури:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Духаніна Н. М. Медіа технології як мотивація студентів до навчання / Н. М. Духаніна // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 189–193.
3. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал комп'ютерно орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно орієнтовані системи навчання. Зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Випуск 7. – 2003.
4. Онкович Г. В. Медіаосвіта (Загальний курс) Програма навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів // Електронний ресурс // Онкович Г. В. – Режим доступу: edu.of.ru/attach/17/82979.doc від 21.09. 2011
5. Сороко Н. В. Дидактичні функції інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя словесника / Н. В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – Вип. 1. – С. 45.
6. Янишин О. К. Ефективність формування комунікативних умінь майбутніх документознавців за допомогою медіаосвітніх технологій / Янишин О. К. // Наук. вісн. Інституту гуманітарної підготовки. – Івано-Франківськ: Факел, 2009. – С. 190–201.
7. Янишин О. К. Професійна підготовка документознавців на основі використання медіаосвітніх технологій / Янишин О. К. // Вища освіта України. – № 2. – Додаток 1. – 2009. – С. 291–301.

Бобых В.В.

Буковинский государственный финансово-экономический университет

ИНТЕГРИРОВАНИЕ МЕДИАОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ

Аннотация

В статье доказана эффективность привлечения медиаобразовательных технологий к формированию коммуникативных умений будущих документоведов. Определены особенности применения медиаобразовательных технологий в формировании иноязычной коммуникативной компетенции. Определены педагогические условия применения медиаобразовательных технологий в обучении иностранным языкам. Предложена модель применения медиаобразовательных технологий в подготовке документоведов.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность, медиаобразовательные технологии, педагогические условия, обучение иностранным языкам, профессиональная компетентность.

Bebykh V.V.

Bukovyna State University of Finance and Economics

MEDIA TECHNOLOGY INTEGRATION IN THE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE SKILLS FORMATION

Summary

The effectiveness of Media Technology integration into the communicative skills formation of students of document and information processing is grounded in the paper. Media Technology application peculiarities in foreign language communicative competence formation are identified. Pedagogical terms for Media technologies use in teaching foreign languages are outlined. A model of Media Technology application in the training of experts in document and information processing is proposed.

Keywords: foreign language communicative competence, Media Technology, pedagogical terms, teaching foreign languages, professional competence.